

Podklady k okruhu č. 7

Čtení u jedinců se sluchovým postižením

„Druh řečové činnosti spočívající ve vizuální recepci znaků (slov, vět, nejazykových symbolů), jež jsou podnětem pro myšlenkovou činnost (porozumění významu znaků). **Proces čtení** zahrnuje několik fází, jejichž výsledkem má ideálně být porozumění čtenému textu a vnitřní zpracování příslušné informace.“ Pedagogický slovník (2003, str. 123)

- **Mentální slovník** – soubor znalostí jedince o slovních významech, vztazích a pravidlech pro jejich užívání (slyšící dítě má kolem 6. roku věku už vytvořen jistý mentální slovník, psaný text pro něj představuje jen jinou formu mluvené řeči, učí se číst slova, kterým už rozumí)
- **Sémantická síť** – význam jednotlivých slov majících vztah k jiným slovům - struktura

Předpoklady čtení

- schopnost vnímat materiální nositele jazyka – písmena, mezery, odstavce
- schopnost rozpoznat slova, která nesou lexikální význam
- schopnost na základě zkušenosti se světem přiřadit a porovnat svoji zkušenost

RECEPCE TEXTU (Hoffmannová in Souralová, 2002)

- **Znalosti jazykové** – gramatika a lexikum příslušného jazyka
- **Znalosti věcné** (encyklopedické)
- **Znalosti interakční** – znalost komunikačních norem, metakomunikační schopnosti, odhadnout záměr
- **Znalosti strategické** – z věcného a interakčního souboru vybírat vhodné prostředky
- **Znalosti speciální** - schopnost propojení poznatků z textu s vlastními zkušenostmi

Přípravná cvičení na čtení

- cvičení na rozvoj sluchového vnímání
- cvičení na rozvoj zrakového vnímání
- zrková paměť
- trénování očních pohybů
- cvičení na orientaci v prostoru
- hry s písmeny

Etapy získávání čtenářských dovedností

čtení ideovizuální

- představa je spojena s napsaným slovem
- dítě vychází z toho, co již zná
- obraz slova, které se uložilo do paměti byl nejdříve napsán, pak přečten
- tzv. čtení napsaných prožitků dítěte
- zapisování do deníků

čtení receptivní

- vztahuje se na nový text

a) slovníková fáze

- na základě vlastního vytvořeného slovníku rozumí napsanému

b) strukturální fáze

- poradí si již s flexí jazyka, zná strukturu jazyka, vztahy mezi slovy a větami

Metody výuky čtení u dětí se sluchovým postižením

Globální metoda

- vychází z tvarové psychologie, upřednostňuje celostní vnímání
- dítě se učí poznávat grafickou podobu slova jako celek
- méně je kladen důraz na rozklad slova na jednotlivé morfémy nesoucí gramatický význam

Analyticko syntetická metoda

- doplňování písmen (př. *ml-ko, k-čka, čepi-, lo-ta*)
- na počátku je nutné vyjasnit vztah mezi objektem a jeho pojmenováním

(př. k jednomu objektu přiřazujeme více pojmenování, která ho mohou více charakterizovat – *pes – hodný, zlý, hnědý,...*)

- následuje spojování jazykových znaků mezi sebou na základě konkrétní výpovědi – vyjádření konkrétní situace (př. *Pes spí. Jana pláče. Máma má koláč.*)

Zásady práce při čtení se SP dítětem (Souralová, 2002)

- na počátku fixace gramatické věty neužívat flexi větných členů
- na začátku věty verzála a na konci interpunkční znaménko
- každá věta na samostatném řádku
- velikost písma a dětí od tří let – 5 cm, tloušťka 3-5 mm, postupně se zmenšuje, s nástupem dítěte do ZŠ velikost písma odpovídá běžným normám
- metoda je doprovázena daktylem

Úprava textu pro neslyšící

- vynechání nepodstatných informací, které by mohly neslyšící zmást - zachovat samotný příběh!
- vynechání nadbytečných informací, komplikovaných slov
- v upraveném textu zachovat chronologický sled událostí, i když v originálním textu tomu tak není
- text doplnit dalšími vysvětlujícími údaji, které by pro běžného čtenáře byly zbytečné

Další zdroje:

- **SOURALOVÁ, E.** *Čtení neslyšících*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2002
- **STRNADOVÁ, V.** *Současné problémy české komunity neslyšících*. 1. vyd. Praha: Filozofická fakulta UK, 1998
- **VANĚČKOVÁ, V.** *Příprava na čtení sluchově postižených dětí v předškolním věku*. Praha: Septima, 1996
- *Co a jak číst se sluchově postiženým dítětem*. Praha: Federace rodičů a přátel sluchově postižených, 1999